

відбуватися, то зупинити їх на ранній стадії. Такий вид запобігання злочинам спрямований на зменшення можливостей для вчинення злочинів, збільшують ризики і втрати від злочинної поведінки для злочинця та намагаються звести до мінімуму переваги від скоєного злочину.

Список використаних джерел

1. Кримінологія : підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін. ; за ред. В. В. Голіни, Б. М. Головкіна. Харків : Право, 2014. 440 с.
2. Запобігання злочинності (теорія і практика) : навч. посібник / Голіна В. В. Харків : Нац. юрид. акад. України, 2011. 120 с.
3. Шрамко С.С. Поняття та специфіка стратегії зменшення можливостей зменшення злочинів. *Вісник Асоціації кримінального права України*. № 1 (8). 2017. URL: http://nauka.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/07/11_Shramko.pdf.
4. Clarke R. Becoming a Problem-Solving Crime Analyst / R. Clarke, J. Eck ; Jill Dando Institute of Crime Science. – London : University College London, 2003. URL: http://www.jdi.ucl.ac.uk/publications/other_publications/55steps.

Григорова Є. В.,

здобувач кафедри досудового розслідування
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх справ

ПОСИЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПІДКУП ВИБОРЦЯ, УЧАСНИКА РЕФЕРЕНДУМУ

Вибори, як спосіб формування публічної влади, є ознакою сучасного демократичного суспільства. Саме шляхом реалізації виборчого права громадян здійснюється делегування народом, як єдиним джерелом влади в Україні, повноважень на управління державними та суспільними справами органам і службовим особам, які у свою чергу визначають стратегічні вектори зовнішньої та внутрішньої політики держави. Водночас, результати минулих виборчих кампаній засвідчили наявність численних порушень під час проведення виборів, серед яких підкупи виборців подекуди носили масовий характер і могли реально вплинути на результати виборчих перегонів.

Науковці, практичні працівники слідчих органів та представники громадських організацій вже неодноразово наголошували на низькій проблемних аспектів, які потребують вирішення з метою забезпечення невідворотності покарання за злочини проти виборчих прав громадян, зокрема підкуп виборців, шляхом упровадження дієвих правових механізмів.

Це обумовлено тим, що зміни суспільних відносин та переосмислення соціальних цінностей, обумовлює внесення численних змін до вітчизняного законодавства. Не є винятком тут і законодавство про кримінальну відповідальність за підкуп виборця, учасника референдуму. Кримінальне

законодавство в частині злочинів проти виборчих прав за останні роки зазнало досить суттєвих змін, а самі такі зміни, за словами деяких вчених, перетворилися на своєрідний «універсальний» інструмент вирішення найбільш значимих суспільно-політичних проблем. До того ж ефективність та доцільність таких змін здебільшого видається досить сумнівною, а саме їх прийняття більшою мірою обумовлюється політичними мотивами, ніж необхідністю правового врегулювання (забезпечення правової охорони).

З цією метою Громадянською мережею «Опора» спільно з МВС України та Національною поліцією України був розроблений проект закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за порушення виборчого законодавства». Як стверджують автори законопроекту, робота над ним була розпочата ще у 2016 р. з регіональних обговорень результатів розслідування злочинів проти виборчих прав громадян, вчинених на чергових місцевих виборах 2015 р. Інклюзивний та комплексний характер процесу розроблення цього законопроекту забезпечив включення до його положень обґрунтованих пропозицій слідчих, які безпосередньо працюють з виборчими правопорушеннями, спостерігачів від громадських організацій та інших суб'єктів виборчого процесу, науковців [1].

Зазначений законопроект був зареєстрований у Верховній Раді України 13 квітня 2018 р. під реєстраційним номером № 8270, розглянутий та підтриманий Комітетом Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності, який у висновку рекомендував прийняти його за основу. Зупинимося коротко на основних положеннях даного законопроекту в частині внесення змін до ст. 160 КК України («Підкуп виборця, учасника референдуму»).

Насамперед, законопроектом уперше пропонується посилити відповідальність за отримання виборцем неправомірної вигоди, пов'язаною з реалізацією активного або пасивного виборчого права (ч. 1 ст. 160 КК України), шляхом внесення змін до санкції цієї норми доповнивши її покаранням у вигляді позбавлення волі строком до 2 років. Крім того, посилюється відповідальність шляхом збільшення розмірів покарання у санкції ч. 2 та 3 ст. 160 КК України у вигляді позбавлення волі до 6 років у. Крім суто профілактичної ролі, дані зміни мають на меті отримання правових підстав для затримання правопорушника та проведення відповідних процесуальних заходів. Завдяки цим змінам правоохоронці отримують можливість здійснювати негласні слідчі дії та збирати належні докази для притягнення до відповідальності недобросовісних учасників передвиборчої боротьби [2].

По-друге, проект передбачає звільнення від кримінальної відповідальності осіб, які добровільно повідомили правоохоронні органи про вчинення злочинів щодо підкупу виборців і сприяли розслідуванню. Однак звільнення від кримінальної відповідальності не буде стосуватись організаторів підкупу виборців.

По-третє, відповідно до законопроекту, запроваджується відповідальність за підкуп кандидата. Ця новела покликана запобігти використанню негативних виборчих технологій щодо висування так званих «технічних кандидатів» чи кандидатів-двійників. На сьогодні у Кримінальному кодексі України відповідальність встановлена лише за надання неправомірної вигоди юридичним особам, а за проектом закону, передбачена також криміналізація передвиборної агітації, яка супроводжується наданням неправомірної вигоди виборцям.

І зрештою, у проекті суттєво розширено зміст примітки до ст. 160 КК України щодо розуміння неправомірної вигоди, яка може незаконно надаватися виборцям. Зокрема, до такої неправомірної вигоди включено спиртні напої та продукти харчування, які масово роздаються на виборах в Україні з метою підкупу виборців.

Наразі робота над законопроектом триває: до нього вносяться зміни відповідно до зауважень, висловлених вищезгаданим Комітетом ВР України.

Насамкінець хотілося б висловити підтримку позиції науковців, які вважають, що можливості для підкупу та обсяги фальсифікацій під час проведення виборів значно збільшують суперечності та колізії у виборчому законодавстві у цілому. Тому на часі здійснення цілісної та системної кодифікації національного виборчого законодавства на основі вже напрацьованих демократичних здобутків та принципів, закладених у Конституції України, та прийняття єдиного Виборчого кодексу України. Окрім того, варто створити національний реєстр осіб, причетних до фальсифікацій та підкупу з метою недопущення їх у майбутньому до участі в організації виборчого процесу [3]. Залишається лише додати, що реалізація вищезазначеного значною мірою сприятиме у тому числі ефективній протидії та розслідуванню підкупу виборців правоохоронними органами.

Список використаних джерел

1. Законопроект №8270 щодо відповідальності за виборчі злочини підтримали на комітеті та радили до прийняття у ВР. *Сайт Громадянської мережі «Опора»*. URL: <https://www.oporaua.org/news/vybory/46591-zakonoproekt-8270-shchodo-vidpovidalnosti-za-vyburchi-zlochyny-pidtrymaly-na-komiteti-ta-radyly-do-pryiniattia-u-vr>.

2. Висновок Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності щодо проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за порушення виборчого законодавства № 8270. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63864.

3. Наход М. А., Хромова Ю. О. Деякі проблемні питання проведення якісних місцевих виборів за новим виборчим законом: науково-практичний аспект. *Державне будівництво*. № 1/2015. С. 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2015_1_6.